

Var med och bidra till kollektivtrafikens utveckling genom ny forskning inom ramen för K2

Nu inleds arbetet med att definiera en ny generation större forskningsprojekt inom K2. Totalt satsar vi ca 21 miljoner kronor för åren 2023-2024.

Projekten ska bidra till K2:s vision om att vara ett internationellt ledande centrum som förbättrar och förnyar kollektivtrafiken som medel för hållbara städer och regioner. De ska ledas av någon av K2:s forskningsorganisationer; Lunds universitet, Malmö universitet, eller VTI. De ska utgå från K2:s forskningsinriktning för perioden 2020-2024 och skapa ny och tillämpbar kunskap om kollektivtrafiken och dess roll i samhället. Projekten kan fördjupa och vidareutveckla forskning som tidigare bedrivits inom ramen för K2, eller adressera teman inom K2:s forskningsinriktning som inte tidigare uppmärksammats.

Process med två spår

Förslag till nya forskningsprojekt utvecklas i en process med två parallella spår. I det ena spåret inkommer forskare med skisser till projekt utifrån K2:s forskningsinriktning. Syftet är att fånga upp forskares idéer till ny och relevant kunskap. I det andra spåret drivs ett antal strategiska projektidéer genom att ”teams” sätts samman bestående av forskare och praktiker. Syftet med detta spår är att utveckla de idéer som tagits fram av K2:s partnerorganisationer (storstadsregionerna och Trafikverket) till konkreta projektskisser. Idéerna handlar om förändrade resvanor, kollektivtrafikens roll i ett klimatneutralt samhälle, samt regionala strategier för tillgänglighet .

Spår 1: Större K2-projekt

Forskningsprojekten ska utgå från K2:s forskningsinriktning, ha en ekonomisk omfattning på 2-4 miljoner kronor och en tidsram på två år (2023-2024).

Projektledaren ska vara anställd vid Lunds universitet, Malmö universitet eller VTI.

Forskare från andra universitet och högskolor inom och utom Sverige, samt andra aktörer (t.ex. konsulter) kan medverka i projekten. Andra aktörer än forskningsorganisationer kan samlat medverka i en omfattning upp till 20 procent av projektets totala budget. Då VTI, Lunds universitet och Malmö universitet medfinansierar K2 med drygt 10 procent förväntas forskare från andra universitet och

högskolor inom och utom Sverige, samt andra involverade aktörer medfinansiera projektet i motsvarande grad.

Nya projekt identifieras och bedöms i en process som består av två steg.

1. Det första steget innebär en öppen inbjudan till forskare knutna till K2:s parter att inkomma med skisser på nya forskningsprojekt. De skisser som bedöms ha bäst förutsättningar att bidra med ny och relevant kunskap utifrån K2:s forskningsinriktning väljs ut.
2. I ett andra steg bearbetas de utvalda skisserna till färdiga projektförslag. Anpassningar av den ursprungliga projektskissen kan komma att ske.

I skissen för större projekt i steg 1 ska tonvikten läggas på projektidén vad gäller relevans i förhållande till K2:s forskningsinriktning och vad den tillför den kunskap som redan finns på området. Teoretiska utgångspunkter, forskningsdesign, metod och material ska beskrivas kortfattat men tillräcklig för att kunna bedöma projektidéns genomförbarhet. Skissen ska beskriva vilken dialog som förevarit mellan forskare och för projektet relevanta aktörer när forskningsfrågor och problembilder definierats.

Beslut om skisser fattas av K2:s styrelse efter förslag från föreståndare/ledningsgrupp. Som underlag för beslutet genomförs en bedömningsprocess utifrån de kriterier som framgår av bilaga 3. I bedömningen deltar K2:s internationella rådgivare och K2:s regionala partnerorganisationer och Trafikverket. Ambitionen är att samtliga godkända skisser ska kunna realiseras, förutsatt att de uppfyller krav på samverkan med kollektivtrafikens aktörer, vetenskaplig kvalitet m.m.

Det slutliga projektförslaget för större projekt i steg 2 ska innehålla en mer detaljerad beskrivning av projektets design, arbetsplan, material och metod, samt en för projektet relevant litteraturgenomgång och teoretiska utgångspunkter. I detta steg läggs särskild vikt vid samarbete med kollektivtrafikens aktörer och hur dessa involveras i projektet. Även projektets kontakter med internationella forskningsmiljöer och projektets bidrag till K2:s forskningsmiljö och verksamhet i Lund ska beskrivas.

Nedanstående tabell visar milstolpar i processen för större K2-projekt:

Månad	Aktiviteter
	<i>Steg 1</i>
17 jan	Inbjudan till K2:s parter att inkomma med skisser till forskningsprojekt tillkännages.
17 jan (16:00)	Informationsmöte via teams
14, 15, 17 feb	Möjlighet till dialogmöte med föreståndaren via teams. Dialogmöte bokas på:

	https://doodle.com/poll/z7tswwtx6aedd7c9?utm_source=poll&utm_medium=link
15 april (17:00)	Deadline för insändande av projektskiss till stora projekt.
1 juni	Beslut om projektskisser.
<i>Steg 2</i>	
21 juni	Uppstartsmöte för godkända skisser. Gemensam planering för projektutvecklingsfas med fokus på samverkan mellan projekten samt mellan forskning och praktik.
1 nov (17.00)	Deadline för slutliga projektförslag.
13 dec	Slutligt beslut
1 jan 2023	Projektstart

Projektskiss skickas elektroniskt och enligt anvisad mall senast den **15 april kl. 17.00** till info@k2centrum.se.

Spår 2: Strategiska projekt

Tre idéer till strategiska projekt har tagits fram av K2:s ledningsgrupp och K2:s kontaktpersoner på regionerna samt Trafikverket. Idéerna har beslutats av K2:s styrelse. De är tänkta som en första och övergripande inramning av tre möjliga strategiska projekt, men är inte styrande i detalj. Projektidéerna ska utgöra utgångspunkt för en process där forskare tillsammans med tjänstepersoner från regionerna och Trafikverket utvecklar konkreta förslag till forskningsprojekt.

De tre projektidéerna är:

- Förändrade resvanor – konsekvenser för kollektivtrafiken
- Kollektivtrafikens roll i ett klimatneutralt samhälle
- Regionala strategier för hållbar tillgänglighet med kollektivtrafik

Projektidéerna beskrivs i bilaga 2. Forskningsprojekten ska utgå från K2:s forskningsinriktning, ha en ekonomisk omfattning på 2-4 miljoner kronor per projekt och en tidsram på två år (2023-2024). Projektledaren ska vara anställd vid Lunds universitet, Malmö universitet eller VTI.

Strategiska projekt kommer att identifieras och bedömas i en process som består av tre steg.

1. En öppen inbjudan till forskare knutna till VTI, Lunds universitet och Malmö universitet om att medverka i projektet. Ett team av 3-4 forskare per projektidé väljs ut av ledningsgrupp/föreståndaren för att utveckla projektskiss.

2. Forskarna och tjänstepersoner från regionerna/Trafikverket utvecklar tillsammans en projektskiss med utgångspunkt i idén. De skisser som bedöms ha bäst förutsättningar att bidra med ny och relevant kunskap väljs ut.
3. I ett tredje steg bearbetas de utvalda skisserna till färdiga projektförslag. Anpassningar av den ursprungliga projektskissen kan komma att ske.

I steg 1 gör forskare som är intresserade av att medverka i ett strategiskt projekt en intresseanmälan som utöver CV innehåller max 1 sida som beskriver hur forskaren skulle vilja bidra till ny kunskap utifrån den övergripande projektidén. Det ska även framgå hur mycket tid som kan avsättas i projektet och om intresse finns för att ta ett projektledaransvar. K2:s ledningsgrupp/föreståndare tillsätter teamen. Som grund för formeringen av teamen ligger främst den enskilde forskarens bedömda förmåga utifrån kompetens och erfarenheter att på bästa sätt utveckla och realisera forskningsprojekten. Även teamens sammansättning kommer att bedömas avseende kompetens samt jämställdhet.

I skissen för de strategiska projekten i steg 2 ska tonvikten läggas på projektidén vad gäller relevans i förhållande till K2:s forskningsinriktning och vad den tillför den kunskap som redan finns på området. Teoretiska utgångspunkter, forskningsdesign, metod och material ska beskrivas kortfattat men tillräckligt för att kunna bedöma projektidéns genomförbarhet.

Beslut om skisser fattas av K2:s styrelse efter förslag från föreståndare/ledningsgrupp. Som underlag för beslutet genomförs en bedömningsprocess utifrån de kriterier som framgår av bilaga 3. I bedömningen deltar K2:s internationella rådgivare och K2:s regionala partnerorganisationer. Ambitionen är att samtliga godkända skisser ska kunna realiseras, förutsatt att de uppfyller krav på vetenskaplig kvalitet m.m.

Det färdigställda projektförslaget för strategiska projekt i steg 3 ska innehålla en mer detaljerad beskrivning av projektets design, arbetsplan, material och metod, samt en för projektet relevant litteraturgenomgång och teoretiska utgångspunkter. Även projektets kontakter med internationella forskningsmiljöer och projektets bidrag till K2:s forskningsmiljö och verksamhet i Lund ska beskrivas.

Nedanstående tabell visar milstolpar i processen för strategiska K2-projekt:

Månad	Aktiviteter
	<i>Steg 1</i>
17 jan	Inbjudan till forskare knutna till K2:s parter att inkomma med intresseanmälan för att delta i strategiska forskningsprojekt.
17 jan (16:00)	Informationsmöte på K2 via teams
31 jan	Deadline för intresseanmälan. CV + max en sida skickas till info@k2centrum.se

7 feb	Förslag till utvecklingsteamens sammansättning meddelas
	<i>Steg 2</i>
Mars	Workshops för projektutveckling (bestäms inom respektive team)
15 april (17:00)	Deadline för insändande av projektskiss till strategiska projekt.
1 juni	Beslut om projektskisser.
	<i>Steg 2</i>
21 juni	Uppstartsmöte för godkända skisser. Gemensam planering för projektutvecklingsfas med fokus på samverkan mellan projekten.
1 nov (17.00)	Deadline för slutliga projektförslag.
13 dec	Slutligt beslut
1 jan	Projektstart

Förslag till strategiska projekt skickas elektroniskt och enligt anvisad mall senast den 15 april kl. 17.00 till info@k2centrum.se.

Bakgrund – K2:s forskningsinriktning

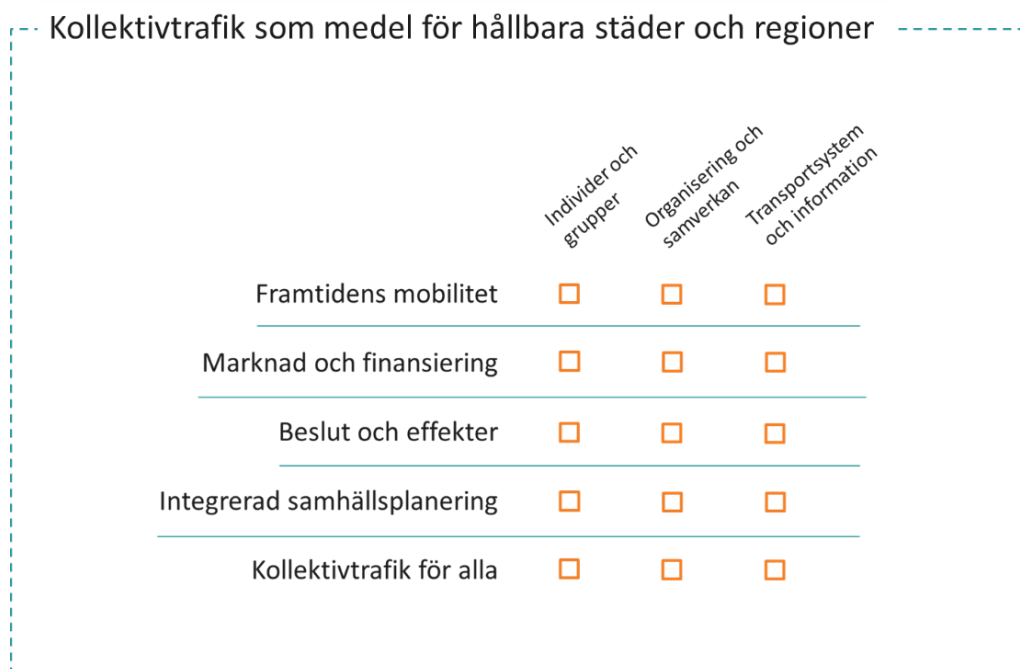
K2 är Sveriges nationella centrum för forskning och utbildning om kollektivtrafik. Vi drivs och finansieras av Region Stockholm, Västra Götalandsregionen och Region Skåne i samarbete med Lunds universitet, Malmö universitet och VTI, samt med stöd av Trafikverket, Vinnova och Formas. Inom K2 pågår idag drygt 50 forskningsprojekt som involverar cirka 90 forskare.

Merparten av K2:s forskningsprojekt finansieras med egna medel. Därutöver bedrivs omfattande forskning med extern finansiering. Inom K2 bedrivs även utbildningsverksamhet och annan kunskapsspridning.

K2:s verksamhet baseras på idén om forskning i samverkan mellan akademi och praktik. Ett grundkrav i alla K2-projekt är att forskningsfrågor och problembilder formas i dialog mellan forskare och för projektet relevanta aktörer. Samverkansidén innebär även att kollektivtrafikens aktörer på olika sätt medverkar i projektens genomförande.

I K2:s forskningsinriktning för 2020 – 2024 beskrivs fem områden som ligger till grund för de forskningsprojekt som drivs inom K2. Dessa adresserar centrala utmaningar för kollektivtrafikens möjlighet att bidra till hållbara städer och regioner. Forskningen inom dessa fem områden bedrivs utifrån tre perspektiv som alla behövs för att vi ska kunna förstå kollektivtrafikens roll i och betydelse för samhället, och kunna bidra till dess förnyelse. Forskningen ska i stor utsträckning utforska frågeställningar som går på tvärs mellan olika forskningsområden och perspektiv. Det

utesluter inte att enskilda forskningsprojekt kan ha en mer avgränsad eller inomdisciplinär inriktning när så är motiverat. Figuren nedan sammanfattar de fem forskningsområdena och de tre perspektiven.

Kontaktpersoner

K2:s ledning står till förfogande under hela processen för att svara på frågor m.m.

John Hultén, föreståndare, john.hulten@k2centrum.se, 0709-430118

Lena Winslott Hiselius, forskningsledare, lena.hiselius@tft.lth.se

Helene Lidestam, forskningsledare, helene.lidestam@liu.se

Jan Person, forskningsledare, jan.a.persson@mau.se,

Bilagor

I detta dokument

- Krav på projektskissen
- Beskrivning av strategiska forskningsprojekt
- Bedömningskriterier

2021-12-15

Dokument som finns att ladda ned på <https://www.k2centrum.se/var-med-och-bidra-till-kollektivtrafikens-utveckling-genom-ny-forskning-0>

- K2:s forskningsinriktning för 2020 – 2024 (uppdaterad i december 2021)
- Mall för projektskisser
- Mall för intresseanmälan att ingå i utvecklingsteam
- Policy för K2 som forskningsmiljö
- K2:s jämställdhets- och mångfaldspolicy

Bilaga 1 - Krav på projektskissen

Projektskisser ska följa angiven mall som finns att hämta på www.k2centrum.se/. Minsta typsnitt 10pt och minsta marginalbredd/-höjd är 2,5 cm. Följande delar ska ingå (max 7 sidor exkl. CV och referenser):

Titelsida

- *Svensk och engelsk titel*: det skall framgå av projekttiteln vad projektet går ut på, och den skall ge möjlighet också för personer utanför specialområdet att bilda sig en uppfattning om projektets innehåll. Projekttiteln används ofta ensam i olika sammanhang och den bör utformas med omsorg (max 30 ord).
- *Namn* på projektledare och projektmedarbetare (inkl. organisations-tillhörighet).
- *Sammanfattning på svenska* och engelska som sammanfattar idé och relevans (max 200 ord vardera).

Projektbeskrivning (max 5 sidor)

- *Projektbeskrivningen i steg 1 skrivs på engelska*, då granskning sker med hjälp av K2:s internationella rådgivare.
- *Fokusera på kunskapsbehov, idé, relevans och nytta samt projektets genomförande*. Handlar det om särskilda metoder, argumentera tydligt varför dessa metoder är viktiga och innovativa. Redogör kort för hur branschens medverkan är tänkt att genomföras och för vilken dialog som varit mellan akademi och praktik kring forskningsfrågor och problembild, inklusive vilket intresse kollektivtrafikens aktörer uttryckt för projektidén. Minst en referensperson från praktikersidan ska anges. Kopplingen till K2:s forskningsinriktning ska framgå på ett tydligt sätt. Beskriv hur projektet förhåller sig till forskningsfronten.
- *Indikativ budget* ska anges (totalt per år samt personmånader per K2-part). Samfinansiering ska anges, om medel från annan finansiär kommer att användas. En indikativ plan ska anges för i vilken omfattning ingående personer kommer att arbeta i projektet (Det är önskvärt att någon i projektet har detta som en av sina huvudsysslor). Projektets sammansättning utifrån ett jämställdhetsperspektiv ska beskrivas.

Litteraturreferenser (max 1 sida)

CV, projektledare och projektmedarbetare (max 1 sida per person)

Bilaga 2 - Beskrivning av strategiska forskningsprojekt

Projektidé 1: Förändrade resvanor – konsekvenser för kollektivtrafiken

Under 2020 och 2021 har vi sett stora förändringar av många människors resvanor. En stor och viktig fråga är hur detta kommer att påverka resvanorna på längre sikt. Tidigare forskning indikerar att den bestående effekten av kriser är marginell (se t.ex. van Wee och Witlox 2021). De kriser som då studerats har varit av betydligt kortare karaktär och med mindre påverkan på transportsystemet.

En aspekt som varit särskilt framträdande är den kraftiga ökningen av e-tjänster som t.ex. virtuella möten, hemarbete och e-handel. Det är sannolikt att det språng som gjorts i digital mognad, både hos individer och inom organisationer, kommer att få bestående effekter. Det är en utveckling som pågått under en längre tid, men som fått ökad fart och utbredning i och med pandemin.

Det strategiska projektet syftar dels till att förstå förändrade resvanor till följd av digitalisering avseende ökat distansarbete, virtuella möten, e-handel, e-tjänster och socialt umgänge online, dels studera hur förändrade resvanor kan påverka kollektivtrafiken t.ex. avseende krav på mer flexibla lösningar, ökat fritidsresande eller ökade krav på kombinationer mellan olika trafikslag. Detta kan göras med många olika infallsvinklar, där K2:s olika forskningsområden och perspektiv bör fungera som utgångspunkt.

Projektidé 2: Kollektivtrafikens roll i ett klimatneutralt samhälle

Klimatfrågan kommer fortsätta att vara en stor utmaning för transportsystemet under överskådlig tid. Under de senaste åren har den transportpolitiska agendan dominerats av frågor om styrmedel som kan bidra till minskade klimatutsläpp. Det har i stor utsträckning handlat om styrmedel för elektrifiering av vägtrafiken. Kollektivtrafikens bidrag till omställningen har beskrivits som förhållandevis begränsad (WSP 2018).

Klimatutmaningen är komplex och kräver ett systemorienterat förhållningssätt. Omställningen till ett klimatneutralt transportsystem behöver ske i samklang med andra hållbarhetsaspekter. Med en bredare frågeställning blir det tydligt att omställningen inte enbart handlar om ett teknikskifte, utan också måste väva in andra värden som t.ex. främjas av ökad transporteffektivitet. Därför handlar det också om att väga in olika tidsperspektiv där lösningar som förefaller bäst i det korta perspektivet inte nödvändigtvis är det i ett längre.

Projektidén syftar till att utifrån ett bredare systemperspektiv analysera kollektivtrafikens roll i ett framtida samhälle utan klimatpåverkan, där även övriga globala hållbarhetsmål inkluderas. Det kan gälla städer men också landsbygder. Detta kan göras med många olika infallsvinklar, där K2:s olika forskningsområden och

perspektiv bör fungera som utgångspunkt. Projektet kan inkludera back-casting eller annan relevant metodik för framtidsanalys. Arbetet kan kopplas till pågående arbete inom EU kring missionen om klimatneutrala städer.

Projektidé 3: Regionala strategier för hållbar tillgänglighet med kollektivtrafik

Under 2000-talet har kollektivtrafiken i Sverige utvecklats i linje med målsättningar om ett ökat resande och en ökad marknadsandel. En vägledande strategi har varit att koncentrera kollektivtrafik med ökat utbud till starka stråk. Starka stråk som binder samman områden med hög efterfrågan har skapat förutsättningar för linjenät med hög turtäthet och förutsättningar för bättre kostnadstäckning. Tidigare ambitioner om yttäckande kollektivtrafik har blivit svårare att motivera.

Flera faktorer gör att regionala strategier för tillgänglighet kan behöva betraktas i nytt ljus i det längre perspektivet. Det handlar till exempel om ett ökat fokus på sociala hållbarhetsaspekter, demografiska förskjutningar med en åldrande befolkning, ökad konkurrens om offentliga medel, förändrade resmönster med ökat fokus på fritidsresande, nya efterfrågestyrda mobilitetstjänster som möjliggörs med ny teknik, samt ökad digital tillgänglighet till offentlig service, handel, arbete och utbildning.

Det strategiska forskningsprojektet syftar dels till att studera effekter för tillgängligheten av de senaste decenniernas fokusering på starka stråk, tex för olika grupper och i olika geografiska kontexter, dels till att utveckla möjliga principiella strategier för en hållbar tillgänglighet med kollektivtrafik på längre sikt. Detta kan göras med många olika infallsvinklar, där K2:s olika forskningsområden och perspektiv bör fungera som utgångspunkt. Projektet kan till exempel inkludera scenarioanalys eller annan lämplig form för ett framtidsorienterat arbetssätt. Tidsperspektivet bör vara på längre sikt, bortom 2030.

Bilaga 3 - Kriterier för bedömning av projektförslag

Projektskisser bedöms utifrån följande kriterier. Samma kriterier har använts i tidigare bedömningsomgångar för såväl större som mindre K2-projekt.

Projektets bidrag till kollektivtrafikens utveckling

Hur väl knyter projektet an till K2:s forskningsinriktning? I vilken utsträckning bidrar projektet till ny kunskap och innovation bland kollektivtrafikens aktörer? I vilken utsträckning har det förevarit dialog om projektets problembild och forskningsfrågor med för projektet relevanta aktörer? Hur väl nyttiggör projektet internationella och nationella erfarenheter?

Projektets bidrag till forskningsfältet

Hur väl kommer projektet bidra till att utveckla forskningsfronten inom fältet? I vilken utsträckning bidrar projektförslaget till förnyelse av metod och teori? I vilken utsträckning kan projektet skapa kopplingar mellan K2:s olika forskningsområden och perspektiv?

Projektets genomförbarhet

I vilken utsträckning är metoderna och projektets upplägg välmotiverade, rimliga och relevanta? I vilken utsträckning finns förutsättningar för samverkan mellan akademi och praktik? I vilken utsträckning bedöms projektet ha en relevant och trovärdig budget och plan i relation till projektets mål och förväntade resultat? Hur väl sammansatt är projektgruppens utifrån kompetens, jämställdhet samt aktivitet i projektet? Har minst en forskare projektet som en av sina huvudsakliga arbetsuppgifter? Finns förutsättningar för ingående forskare att bidra till projektet i indikerad omfattning? I vilken utsträckning förväntas projektet bidra till K2:s forskningsmiljö och K2:s aktiviteter i Lund?

Forskningskommunikation

I vilken utsträckning finns en tillräckligt hög och rimlig ambitionsnivå avseende leveranser och resultatpridning till kollektivtrafikens aktörer samt forskningssamhället.

Övriga hänsyn i samlad bedömning

I en sammanvägd bedömning tas även hänsyn till balans i förhållande till K2:s olika forskningsområden, de tre storstadsregionernas medverkan och geografiskt fokus, de tre forskningsparterna medverkan, samt medverkan av kvinnor och män.